

The concept of "intangible cultural heritage" in the works of modern Ukrainian researchers

Dmytro T. Mokriy

Open International University of Human Development «Ukraine»

Postgraduate student (Ukraine)

e-mail: dddima202@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3913-2811>

Abstract.

The purpose of the article is to study and analyze different approaches to the definition of the concept of "intangible cultural heritage" in the works of modern Ukrainian researchers representing various sciences. **Research** methodology is represented by a set of general scientific methods and approaches, in particular, methods of comparative analysis and systematization. **The scientific novelty** consists in the analysis of the peculiarities of the definition of the concept of "intangible cultural heritage", depending on the affiliation of researchers to one or another discipline. Such an analysis will help to avoid the limitations of the definition of the concept within one field and will allow to develop a more effective approach to the definition of this concept. **Conclusions.** In the course of conducting this research, it was established that the interpretation of intangible cultural heritage has a connection between the specificity of the definitions and the professional affiliation of the authors to such sciences as economics, cultural studies, history, geography. Common features in the definition of features of the concept of intangible cultural heritage are noted. Representatives of these disciplines, namely economics, geography emphasized in the formulation the connection with tourism. Scientists in the field of history and cultural studies paid attention to the importance of the formation of the identity of a separate social group and the transmission of cultural values, traditions and customs from generation to generation. Distinctive features in the explanation of the concept of intangible cultural heritage in comparison with the previous group of scientists are the interpretation of the concept of "intangible cultural heritage" by representatives of the geographical discipline, which includes spiritual values, traditions, beliefs and understanding of the way of life. Among all the definitions of the concept of "intangible cultural heritage", the most successful one, in the opinion of the author, is the one prescribed in the provisions of the Law of Ukraine "On Culture". Prospects for further research into the concept of "intangible cultural heritage" lie in the development of more effective approaches to the preservation and use of the cultural heritage of Ukraine.

Keywords: intangible cultural heritage, tourism, generations, tourist services, economic development, resource.

Поняття «нематеріальна культурна спадщина» в працях сучасних українських дослідників

Дмитро Мокрій

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

аспірант (Україна)

e-mail: dddima202@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3913-2811>

Анотація.

Метою статті є вивчення та аналіз різних підходів до визначення поняття «нематеріальна культурна спадщина» у працях сучасних українських дослідників представників різних науки. **Методологія дослідження** представлена сукупністю загальнонаукових методів і підходів, зокрема, методами порівняльного аналізу і систематизації. **Наукова новизна** полягає в аналізі особливостей визначення поняття «нематеріальної культурної спадщини», в залежності від приналежності дослідників до тієї чи іншої дисципліни. Такий аналіз допоможе уникнути обмежень визначення поняття у рамках однієї галузі та дозволить виробити більш ефективний підхід до визначення даного поняття. **Висновки.** У ході проведення даного дослідження констатовано, що тлумачення нематеріальної культурної спадщини має зв'язок між специфікою визначень та професійною приналежністю авторів до таких наук, як економіка, культурологія, історія, географія. Відмічені спільні риси в окресленні особливостей поняття нематеріальної культурної

спадщини. Представники даних дисциплін, а саме економіки та географії робили акцент у формулюванні на зв'язок з туризмом. Науковці у галузі історії та культурології звертали увагу на важливість формування ідентичності окремої соціальної групи та передачі культурних цінностей, традицій та звичаїв із покоління до покоління. Відмінними рисами у роз'ясненні поняття нематеріальної культурної спадщини в порівнянні з попередньою групою науковців є інтерпретація поняття «нематеріальна культурна спадщина» представниками географічної дисципліни, яка включає духовні цінності, традиції, вірування та розуміння способу життя. Серед усіх визначень поняття «нематеріальна культурна спадщина», найбільш вдалим є те, на думку автора, є те, що прописане у положенні Закону України «Про культуру». Перспективи подальших досліджень поняття «нематеріальна культурна спадщина» полягають у виробленні більш ефективних підходів до збереження та використання культурної спадщини України.

Ключові слова: нематеріальна культурна спадщина, туризм, покоління, туристичні послуги, економічний розвиток, ресурс.

Постановка проблеми. Збереження нематеріальної культурної спадщини стає все більш актуальним в сучасному світі, де постійні зміни та технологічний прогрес можуть загрожувати збереженню та передачі традицій, звичаїв, ремесел, мов та інших аспектів культурного життя, що є безцінним надбанням людства.

Культурна спадщина вже довгий час привертає увагу туристів з усього світу, що у свою чергу, створює додаткові можливості для розвитку туристичної інфраструктури сприяючи економічному зростанню відповідного регіону. В той же час, нематеріальна культурна спадщина виступає ключовим фактором у формуванні міжнародного іміджу країни, відображаючи унікальність та багатство культури. Нематеріальна культурна спадщина є цінним активом для розвитку туризму, оскільки вона створює унікальний туристичний продукт, який привертає увагу подорожуючих і визначає конкурентоспроможність конкретного регіону чи країни на туристичному ринку.

Матеріальна культурна спадщина вже не є такою привабливою для дослідження, тоді як нематеріальна спадщина все ще має потенціал залучати туристів і може забезпечити конкурентну перевагу певній країні.

Виходячи з цього, постановка проблеми полягає в необхідності чіткого визначення самого поняття нематеріальної культурної спадщини та розуміння різних підходів, що є необхідним для врахування культурного розмаїття, формування ефективної політики та законодавства. Попри те, що цю тему вивчали представники різних наук, потрібно дослідити, у чому полягають особливості підходу представників кожної дисципліни до визначення поняття, виявивши спільні та відмінні риси.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Питанню дослідження процесу визначення поняття нематеріальної культурної спадщини у власній статті приділяли увагу такі вчені, як, В. Василенко та О. Мельничук (Василенко, 2008, с. 84 – 87; Мельничук, 2011, с. 264 - 271), де розкривалися основні аспекти даного поняття, зокрема, вони аналізували такі поняття, як традиції, ритуали, фольклор, народні звичаї та ремесла, які є важливими складовими нематеріальної культурної спадщини.

Культуролог О. Зараховський, відмічає різницю у поглядах свої колег із західних країн та вітчизняних дослідників до визначення терміну «нематеріальна культурна спадщина» у своїй роботі (Зараховський, 2019, с. 154–156), тим, що досліджує важливість нематеріальної культурної спадщини як ключового ресурсу для туризму. Автор пропонує концептуальний підхід до розуміння цінності нематеріальної культурної спадщини у контексті туризму, висвітлюючи роль цієї спадщини у привабливості туристичних напрямків та створенні неповторних туристичних досвідів.

В роботі науковців М. Поколодної, А. Рябева та К. Віннікової (Поколодна, Рябев, Віннікова, 2024, с. 187-193), з метою розвитку туризму, запропоновано визначення поняття «нематеріальна культурна спадщина» України, підкреслюючи важливість інтеграції цього визначення у туристичні маршрути та програми, акцентуючи увагу на таких аспектах, як традиційні ремесла, місцеві свята, фольклорні фестивалі та гастрономічна культура, які можуть значно підвищити туристичну привабливість регіонів України.

Із зазначеного вище, підходи до визначення самого поняття нематеріальної культурної спадщини не були повністю розглянуті та до кінця вивчені, тому ця робота ставить собі це завдання.

Представники різних наукових дисциплін розглядають нематеріальну культурну спадщину з різних перспектив, що визначається їхніми методологічними підходами, притаманними тим чи іншим наукам.

Під час написання статті було проаналізовано літературні джерела, а саме статті у наукових журналах, нормативні документи кінця ХХ століття, з метою всебічного та чіткого визначення самого поняття нематеріальної культурної спадщини та розуміння різних підходів, що були сформульовані представниками різних наук.

Вибір літературних джерел для написання статті формувалася з огляду актуальності праць, тобто тих, що були опубліковані в останні роки, щоб забезпечити сучасний погляд на проблему. Джерела вибрано з різних дисциплін (історія, культурологія, економіка, географія, педагогіка), щоб забезпечити різнобічний аналіз поняття нематеріальної культурної спадщини. Таким чином, всебічний розгляд поняття нематеріальної культурної спадщини залишається актуальною темою, що є недостатньо вивченою, проте існують всі необхідні джерела для його повноцінного дослідження.

Мета статті є дослідження особливостей визначення поняття «нематеріальна культурна спадщина» представниками різних наук, зокрема економіки, географії, історії, культурології та педагогіки.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на той факт, що нематеріальна культурна спадщина визначена в міжнародних і державних нормативних актах, постає питання, чи використовувалися ці визначення у публікаціях дослідників? Спробуємо розібратися.

Загалом, у нашій країні почали використовувати термін «нематеріальна культурна спадщина» не так давно. Справедливо буде відзначити, що це явище постає як результат від прийняття низки міжнародних документів, зокрема:

1. Рекомендації щодо збереження традиційної культури й фольклору. Цей документ був прийнятий на 25-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО у 1989 році. Він регулює основні принципи і стратегії для захисту та збереження традиційної культури і фольклору у всьому світі. У «Рекомендаціях щодо збереження традиційної культури й фольклору» 1989 року поняття нематеріальної культурної спадщини визначається «як сукупність знань, навичок, уявлень, виражених у формах усної традиції, виконавського мистецтва, соціальних практик, обрядів, свят, знань і практик, що стосуються природи та всесвіту, а також традиційних ремесел, що передаються від покоління до покоління, забезпечуючи культурну ідентичність та спадкоємність спільнот і груп людей» (Рекомендації щодо збереження традиційної культури й фольклору, 1989).

2. У Декларації «Про культурну різноманітність» 2001 року нематеріальна культурна спадщина визначається як «процеси, знання, навички і вирази, які спільноти, групи і, в деяких випадках, окремі особи визнають частиною своєї культурної спадщини. Це охоплює усні традиції, виконавські мистецтва, соціальні практики, ритуали, святкування, знання і практики, що стосуються природи та всесвіту, а також традиційні ремесла» (Декларація «Про культурну різноманітність», 2001).

3. Відповідно до ст. 2 Конвенції (Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини, 2003), нематеріальна культурна спадщина — це термін, який використовується для опису аспектів культури, що передаються від покоління до покоління і включають у себе традиції, звичаї, мови, музику, танці, ремесла, обряди, історії, артефакти та інші вирази культури та способи життя. Це не матеріальні елементи, тобто не є конкретними об'єктами, але вони є невід'ємною частиною ідентичності та спадщини різних культурних груп.

З моменту прийняття Закону України «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини» (Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини, 2008) сам термін «нематеріальна культурна спадщина» став ключовим поняттям в українському законодавстві та культурній політиці.

Положенням Закону України «Про культуру» визначено тлумачення поняття «нематеріальна культурна спадщина» — «звичаї, форми показу та вираження, знання, навички, що передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються спільнотами та групами під впливом їхнього досвіду, оточення, взаємодії з природою, історією та формують у них почуття самобутності та наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного розмаїття і творчості людини» (Закон України «Про культуру», 2010).

Таким чином, розглянувши визначення нематеріальної культурної спадщини у нормативних документах, можна буде простежити, чи використовують їх дослідники повністю, чи беруть за основу для своїх робіт.

Для економіки, нематеріальна культурна спадщина представляє собою важливий ресурс, який може мати значний вплив на економічний розвиток. Нематеріальна культурна спадщина, з точки зору економічної науки, є ключовим фактором привабливості для туристів. Адже унікальні традиції, обряди, фольклор, мистецтво та інші аспекти культури привертають туристів з усього світу, що створює попит на туристичні послуги та продукти.

У роботі економіста О. Федорович та юриста К. Рубановського (Федорович, Рубановський, 2019, с. 29-32), відмічено, що нематеріальна культурна спадщина

відіграє значну роль у стимулюванні економічного розвитку у сфері туристичної індустрії. Науковці дають цікаве визначення нематеріальної культурної спадщини – «це є самі люди, як уособлення знань та досвіду, які вони зберігають» (Федорович, Рубановський, 2019, с. 29).

У статті О. Безносок та Н. Вакуленко (Безносок, Вакуленко, 2020, с. 28-37), автори розглядають нематеріальну культурну спадщину як інструмент створення туристичного продукту та джерело соціально-економічного розвитку місцевих громад. Тут розглядаються приклади роботи з елементами нематеріальної культурної спадщини, а саме, використання їх у якості нової туристичної пропозиції для створення цікавого сучасного туристичного продукту окремого напрямку.

Туристичний потенціал нематеріальної культурної спадщини справді великою мірою залежить від її автентичності, самобутності та історичного значення. Відзначено особливість нематеріальної культурної спадщини саме у багатстві знань та навичок, які передаються через неї від одного покоління до іншого. Авторка тез доповідей наукової конференції Н. Вітрук відзначає зв'язок із туризмом, підкреслюючи, що нематеріальна культурна спадщина – це традиції, їх збереження та передача наступним поколінням. Також застосовано цікавий підхід, відповідно до якого, нематеріальна культурна спадщина – потужний туристичний потенціал задля збільшення туристичної привабливості саме сільських територій (Вітрук, 2021, с. 9).

Історик, Р.В. Харковенко, (Харковенко, 2021), розглядає поняття «нематеріальна культурна спадщина» як надзвичайно важливу роль у формуванні ідентичності окремої соціальної групи та особистості. Автор надає власне визначення поняття нематеріальної культурної спадщини – прояв усіх складових культур, що є тканиною живої спадщини людства, а також найважливішим інструментом культурного розмаїття. Основним «творчим чинником» нематеріальної культурної спадщини є «ідентифікація» цієї спадщини як важливого елемента культурної ідентичності її творців та носіїв.

Такі тлумачення поняття нематеріальної культурної спадщини є цікавими у контексті підкреслення динамічності нематеріальної культурної спадщини, а також зверненні уваги на її ролі в підтримці ідентичності та культурного розмаїття.

В культурології термін «нематеріальна культурна спадщина» використовується для опису аспектів культури, які все ж є важливими для розуміння та передачі культурних цінностей, традицій та звичаїв.

Як вже було відзначено, культуролог О. Зараховський розглядає різні аспекти використання нематеріальної культурної спадщини для розвитку туризму, включаючи створення туристичних маршрутів, організацію культурних заходів та фестивалів, популяризацію традиційних ремесел та мистецтва, а також залучення місцевого населення до розвитку туризму через підтримку та збереження їхньої культурної спадщини (Зараховський, 2019, с. 154–156). Ця робота відображає сучасні тенденції у розвитку туризму, де нематеріальна культурна спадщина - важливий ресурс для привабливості туристів і створення унікальних туристичних пропозицій.

Географ О. Донцов вважає, що нематеріальна культурна спадщина - це невід'ємна частина загальної національної спадщини, що має прямий вплив на розвиток туризму (Донцов, 2018, с. 4–10). На думку автора, нематеріальна культурна спадщина – це відповідні прояви культурного надбання у формі усних форм виразу (мова, казки, оповідання, міфи і т. д.), народні виконавські мистецтва (музика, спів, танці, ігри, спортивні змагання), традиційні дієства (звичаї, обряди, свята), звичаї (гончарство, вишивка, ліплення, ковальство, знахарство і т.д.).

Географ Н. Аксьонова у своїй статті зазначає: «нематеріальна культурна спадщина» - це культурний феномен, що зник, або знаходиться на межі зникнення через те, що в даний час дуже мало дослідників займаються цим питанням» (Аксьонова, 2019, с.62-73). Авторка акцентує увагу на тому, що збереження нематеріальної культурної спадщини є важливим не лише для окремих спільнот, але й для всього людства, оскільки вона сприяє культурному розмаїттю та соціальній згуртованості.

За визначенням географа, доцента кафедри туризму Ужгородського національного університету П. Пеняка, нематеріальна культурна спадщина – це духовні цінності, традиції, вірування, розуміння укладу життя відповідних етнічних груп (Пеняк, 2022, с. 270–274). Науковець наголошує, що використання нематеріальної культурної спадщини, зокрема в туристичній сфері, стає необхідною умовою для збереження культурного розмаїття в умовах зростаючої глобалізації. Це сприяє налагодженню міжкультурного діалогу та виховує повагу до різних способів життя.

Дослідники, які займаються вивченням географії та економіки М. Поколодна, А. Рябев та К. Віннікова визначають поняття нематеріальної культурної спадщини як привабливий та перспективний ресурс для розвитку туризму (Поколодна, Рябев, Віннікова, 2024, с. 187). Іншого чіткого визначення автори не зазначають, тим самим залишаючи це питання не до кінця з'ясованим.

Професор кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності М. Близнюк пропонує наступне визначення поняття нематеріальна культурна спадщина – «це певні культурні простори, що мають тісний зв'язок із природною спадщиною, передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються спільнотами та групами під впливом їхнього оточення, їх взаємодії з природою і їх історії та формують почуття самобутності» (Близнюк, 2021, с.27). Автор впевнений, що нематеріальна культурна спадщина переплітається із етнічною культурою, що вбирає в себе самобутні, неповторні традиції кожного народу, які населяють певну територію.

Автор М. Супруненко відзначає, що нематеріальна культурна спадщина виступає як ключовий компонент внутрішнього туризму. Більш чіткого поняття автор не дає, вказуючи лише на зв'язок із туризмом (Супруненко, 2022, с. 268-271).

Із усіх визначень, що подані вище, можемо виділити спільну характерну рису, а саме, що нематеріальна культурна спадщина – це поєднання знань, що передаються із покоління до покоління, зв'язок із природною спадщиною та формування самобутності та ідентичності у спільнотах та групах, а також зв'язок із туризмом як перспектива для розвитку у майбутньому.

У ході проведеного дослідження було виявлено залежність визначення поняття нематеріальної культурної спадщини від професійної приналежності авторів до різних наук.

На основі вже проведеного аналізу визначення поняття нематеріальної культурної спадщини констатовано: проблема визначення нематеріальної культурної спадщини є стимулом для наукових досліджень у галузі економіки, культурології, історії, географії.

Економіст О. Федорович та юрист К. Рубановський включають до нематеріальної культурної спадщини людей та уособлення знань і досвіду, які вони зберігають. Особливе визначення, яке раніше майже не зустрічалося у науковій літературі. Але, в той же час, чітко та логічно.

Географи, зокрема Н. Аксьонова, О. Донцов, П. Пеняк, А. Рябев та К. Віннікова давали власне визначення поняттю нематеріальна культурна спадщина. Спільними в їх визначеннях є той факт, що нематеріальна культурна спадщина - важливий ресурс для розвитку туризму, що у свою чергу, сприяє збільшенню доходів та підвищенню рівня життя відповідних регіонів.

Захаровський, представник культурології, розглядає нематеріальну культурну спадщину як об'єкт для розвитку туризму, включаючи формування туристичних маршрутів, організацію культурних подій та фестивалів, просування традиційних ремесел та мистецтва, а також вплив на місцеве населення через заохочення та збереження їхньої культурної спадщини.

Історик Р. Харковенко вважає, що «нематеріальна культурна спадщина» відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні ідентичності окремої соціальної групи та особистості.

Професор кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності М. Близнюк визначає нематеріальну культурну спадщину – як певні культурні простори, що мають тісний зв'язок із природною спадщиною, передаються від покоління до покоління. М. Супруненко, вбачає у визначенні нематеріальної культурної спадщини складові внутрішнього туризму, більш ширше поняття у роботі відсутнє.

Якщо робити порівняння визначень науковців із визначеннями в нормативних актах, неважко помітити схожості. Виходячи із визначення поняття нематеріальної культурної спадщини у нормативних документах, самі поняття мають багато спільних рис, зокрема у кожному нормативному документі визнається, що нематеріальна культурна спадщина є невід'ємною частиною багатомірової культури України, яка відображає досягнення нації протягом багатьох років, що також відзначається в роботах науковців з історії та культурології.

Висновки. Отже, у статті розглянуто особливості визначення поняття "нематеріальна культурна спадщина" з точки зору різних наук. Виявлено, що спільні риси, які проявляються у визначенні поняття нематеріальної культурної спадщини, характерні для економіки, географії та культурології, де воно трактується передусім як фактор розвитку туризму та збільшення доходів.

Водночас були визначені спільні аспекти, що відображають поняття нематеріальної культурної спадщини, які простежуються в історії та культурології, де це поняття розглядається як складова частина національної культури.

Найбільш відчутний контраст відмінностей, на думку автора, помітний у тлумаченні понять представниками з економіки та педагогіки, адже в економіці нематеріальна культурна спадщина розглядається переважно як ресурс або актив, що має потенціал для стимулювання економічних можливостей через розвиток туризму, створення нових бізнес-ідей на основі культурних продуктів або послуг та збільшення доходів у відповідному регіоні. У цьому контексті, аспекти економічної ефективності та прибутковості можуть виявитися ключовими. В той же час у педагогіці нематеріальна культурна спадщина розглядається як культурний простір, що має тісний зв'язок із природною спадщиною.

Якщо порівнювати визначення нематеріальної культурної спадщини, що були дані представниками різних наук, з визначеннями у нормативних актах, останні мають більш

всеосяжний характер та максимально розкривають сутність визначення. На думку автора, найбільш актуальним поняттям на сьогодні щодо визначення нематеріальної культурної спадщини є те, що прописане у положенні Закону України «Про культуру» – це звичаї, форми показу та вираження, знання, навички, що передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються спільнотами та групами під впливом їхнього досвіду, оточення, взаємодії з природою, історією та формують у них почуття самобутності та наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного розмаїття і творчості людини (Закон України «Про культуру», 2010).

Перспективи подальших досліджень поняття «нематеріальна культурна спадщина» полягають у виробленні більш ефективних підходів до збереження та використання культурної спадщини України.

Подяка. Автор висловлює щирю подяку працівникам бібліотек, а також вдячність усім членам редколегії журналу за консультації, надані під час підготовки статті до друку.

Фінансування. Автор не отримав фінансової підтримки для проведення цього дослідження й публікації статті.

Джерела та література:

- Bezposiuk, O. Vakulenko, N.** (2020) Intangible cultural heritage as a tool of a tourist product creation and a source of local and economic development. *Tourism and hospitality*. 1.28-37.
- Аксьонова, Н.** (2019) Потенціал нематеріальної культурної спадщини в умовах глобалізації: стан і перспективи. *Географія та туризм*. 48, 62-73.
- Близнюк, М.** (2021) Нематеріальна культурна спадщина України – національне надбання та елемент професійної освіти *Сучасні соціокультурні процеси: компетентісно-аксіологічний аспект : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф., Полтава – 26–31*. DOI: http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Збірник_2021.pdf#page=25.
- Василенко, В.** (2008). Діяльність країн СНД в ЮНЕСКО щодо збереження культурної спадщини. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 94-95, 84-87. URL: https://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CN R=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VKNU _1st_2008_94-95_23
- Вітрук, Н.** (2021). Туристичний потенціал нематеріальної культурної спадщини Рівненської області. *Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. URL: https://ep3.nuwm.edu.ua/21866/1/Вітрук%20Н.О._вип1%2815%292021.zax.pdf
- Герасименко, О.** (2017). Дослідження сутності нематеріальної культурної спадщини в контексті її бухгалтерського обліку. *Бізнес Інформ*. № 2. 290-295. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_2_44.
- Декларація.** (2001) Декларація Комітету міністрів Ради Європи «Про культурну різноманітність» 994_675. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_675#Text
- Донцов, О.** (2018). Картографування нематеріальної культурної спадщини України в інформаційному забезпеченні туризму. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*. 28, 4-10. URL: https://goik.univer.kharkov.ua/wp-content/files/issue_28/28_1.pdf
- Закон України.** (2008). Закон України «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини» № 132-17. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 16, 153. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/132-17>
- Закон України.** (2011). Закон України «Про культуру». № 2778-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 24, 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>
- Захаровський, О.** (2019). Концептуальні погляди на цінність нематеріальної культурної спадщини як туристичного ресурсу. *Тези доповідей III Міжнар. наук.-практ. конф.-фестивалю «Нематеріальна культурна спадщина як сучасний туристичний ресурс: досвід, практики, інновації»*. 154-156.
- Конвенція.** (2003). Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text
- Мельничук, О.** (2011). Правові засади охорони культурної спадщини в Європейському Союзі. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія : Право. № 1. 264-271. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_pr_2011_1_34
- Пеняк, П.** (2022). Нематеріальна культурна спадщина Закарпаття як туристичний ресурс. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку : матеріали XXIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дікірх (Люксембург, – 270–275. – URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-23.pdf#page=271>*

-
- Поколодна, М., Рябєв, А., Віннікова, К.,** (2024). Методика дослідження та пропозиції використання елементів нематеріальної культурної спадщини України для цілей туризму. *Бізнес Інформ*. 1, 187-193.
- Рекомендації.** (1989). Рекомендації ЮНЕСКО, що стосуються збереження традиційної культури й фольклору. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu89001r?ed=1989_11_15
- Супруненко, М.** (2022) Внутрішній туризм і нематеріальна культурна спадщина України: перспективи розвитку *Все про туризм*. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/suprunenko.htm.
- Федорович, О., Рубановський, К.** (2019). *Економіка спадщини: посібник для малих громад*. Туристична Асоціація Івано-Франківщини, ТОВ «Знати про Карпати». 120.
- Харковенко, Р.** (2021). Нематеріальна культурна спадщина – ресурс для розвитку об'єднаних територіальних громад та малих міст України. *Вісник УЦКД*, 4. URL: <https://uccs.org.ua/arkhiv-novyn/nematerialna-kulturna-spadshchyna-resurs-rozvytku-obiednanykh-terytorialnykh-hromad-ta-malykh-mist-ukrainy/>

References:

- Aksonova, N.** (2019). Potentsial nematerialnoi kulturnoi spadshchyny v umovakh hlobalizatsii: stan i perspektyvy. [The potential of intangible cultural heritage in the conditions of globalization: state and prospects]. *Heohrafiia ta turyzm*. 48, 62-73. [in Ukrainian]
- Beznosiuk, O. Vakulenko, N.** (2020). Intangible cultural heritage as a tool of a tourist product creation and a source of local and economic development. *Tourism and hospitality*. 1, 28-37. [in English]
- Blyzniuk, M.** (2021). Nematerialna kulturna spadshchyna Ukrainy – natsionalne nadbannia ta element profesiinoi osvity. [Intangible cultural heritage of Ukraine – national property and element of professional education]. *Suchasni sotsiokulturni protsesy: kompetentisno-aksiolohichnyi aspekt* : zb. materialiv III Vseukr. nauk.-prakt. konf., Poltava – 26–31. URL: http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Zbirnyk_2021.pdf#page=25 [in Ukrainian]
- Deklaratsiia.** (2001). Deklaratsiia Komitetu ministriv Rady Yevropy «Pro kulturnu riznomanitnist» 994_675. [Declaration of the Committee of Ministers of the Council of Europe "On cultural diversity"994_675.] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_675#Text [in Ukrainian]
- Dontsov, O.** (2018). Kartohrafuvannia nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy v informatsiinomu zabezpechenni turyzmu. [Mapping the intangible cultural heritage of Ukraine in the information provision of tourism]. *Problemy bezperervnoi heohrafichnoi osvity i kartohrafii*. 28, 4-10. URL: https://goik.univer.kharkov.ua/wp-content/files/issue_28/28_1.pdf [in Ukrainian]
- Fedorovych, O., Rubanovskyi, K.** (2019). *Ekonomika spadshchyny: posibnyk dlia malykh hromad*. [Heritage Economics: A Guide for Small Communities]. Turystychna Asotsiatsiia Ivano-Frankivshchyny, TOV «Znaty pro Karpaty». 120. [in Ukrainian]
- Herasymenko, O.** (2017). Doslidzhennia sutnosti nematerialnoi kulturnoi spadshchyny v konteksti yii bukhholderskoho obliku. [Study of the essence of intangible cultural heritage in the context of its accounting]. *Biznes Inform*. № 2. 290-295. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_2_44 [in Ukrainian]
- Kharkovenko, R.** (2021). Nematerialna kulturna spadshchyna – resurs rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad ta malykh mist Ukrainy. [Intangible cultural heritage – a resource for the development of united territorial communities and small towns of Ukraine]. *Visnyk UTsKD*, 4 URL: <https://uccs.org.ua/arkhiv-novyn/nematerialna-kulturna-spadshchyna-resurs-rozvytku-obiednanykh-terytorialnykh-hromad-ta-malykh-mist-ukrainy/> [in Ukrainian]
- Konventsiiia.** (2003). Konventsiiia pro okhoronu nematerialnoi kulturnoi spadshchyny. [Convention on the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text [in Ukrainian]
- Melnychuk, O.** (2011). Pravovi zasady okhorony kulturnoi spadshchyny v Yevropeiskomu Soiuzi. [Legal principles of cultural heritage protection in the European Union]. *Naukovyi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia. Seriia : Pravo*. № 1. 264-271. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_pr_2011_1_34 [in Ukrainian]
- Peniak, P.** (2022). Nematerialna kulturna spadshchyna Zakarpattia yak turystychnyi resurs. [Intangible cultural heritage of Transcarpathia as a tourist resource]. *Suchasni aspekty modernizatsii nauky: stan, problemy, tendentsii rozvytku* : materialy XXIII Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Dikirkh (Liuksemburh, —270–275. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-23.pdf#page=271> [in Ukrainian]
- Pokolodna, M., Riabiev, A., Vinnikova, K.** (2024). Metodyka doslidzhennia ta propozyzii vykorystannia elementiv nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy dlia tsilei turyzmu. [Methodology of research and proposals for the use of elements of the intangible cultural heritage of Ukraine for the purposes of tourism]. *Biznes Inform*. 1. 187-193 [in Ukrainian]

- Rekomendatsii.** (1989). Rekomendatsii YuNESKO, shcho stosuetsia zberezhennia tradytsiinoi kultury y folkloru. [UNESCO Recommendations Concerning the Preservation of Traditional Culture and Folklore]. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu89001r?ed=1989_11_15 [in Ukrainian]
- Suprunenko, M.** (2022). Vnutrishnii turizm i nematerialna kulturna spadshchyna Ukrainy: perspektyvy rozvytku. [Domestic tourism and intangible cultural heritage of Ukraine: prospects for development]. *Vse pro turizm*. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/suprunenko.htm. 1 [in Ukrainian]
- Vasylenko, V.** (2008). Diialnist krain SND v YuNESKO shchodo zberezhennia kulturnoi spadshchyny. [Activities of the CIS countries in UNESCO regarding the preservation of cultural heritage]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka* 94-95, 84-87. URL: https://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=VKNU_1st_2008_94-95_23 [in Ukrainian]
- Vitruk, N.** (2021). Turystychnyi potentsial nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Rivnenskoï oblasti. [Tourist potential of the intangible cultural heritage of the Rivne region]. *Studentskyi visnyk Natsionalnogo universytetu vodnogo hospodarstva ta pryrodokorystuvannia*. URL: https://ep3.nuwm.edu.ua/21866/1/Vitruk%20N.O._vyp1%2815%292021.zax.pdf [in Ukrainian]
- Zakharovskyi, O.** (2019). Kontseptualni pohliady na tsinnist nematerialnoi kulturnoi spadshchyny yak turystychnoho resursu. [Conceptual views on the value of intangible cultural heritage as a tourist resource]. *Tezy dopovidei III Mizhnar. nauk.-prakt. konf.-festyvaliu «Nematerialna kulturna spadshchyna yak suchasnyi turystychnyi resurs: dosvid, praktyky, innovatsii»*. 154-156. [in Ukrainian]
- Zakon Ukrainy.** (2008). Zakon Ukrainy «Pro pryiednannia Ukrainy do Konventsii pro okhoronu nematerialnoi kulturnoi spadshchyny» № 132-17. [Law of Ukraine "On the Accession of Ukraine to the Convention on the Protection of Intangible Cultural Heritage" No. 132-17]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. 16, 153. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/132-17> [in Ukrainian]
- Zakon Ukrainy.** (2011). Zakon Ukrainy «Pro kulturu». № 2778-VI. [The Law of Ukraine "On Culture". No. 2778-VI]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. 24, 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> [in Ukrainian]

Надійшла до редакції / Received: 24.07.2024

Схвалено до друку / Accepted: 02.09.2024